

УДК 336.76:351.72:340.13

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.3.27>

ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ В УМОВАХ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГУЛЯТОРА НА ЯКІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Шишков С.Є.,

кандидат економічних наук, директор

ПрАТ «Фондова біржа «Перспектива»

ORCID: 0000-0003-4440-9572

Живова Ю.В.,

кандидат юридичних наук, доцентка,

доцентка кафедри адміністративного і кримінального права

Дніпровського національного університету

імені Олеся Гончара

ORCID: 0000-0003-0218-9938

Шишков С.Є., Живова Ю.В. Інституційні проблеми функціонування ринків капіталу в умовах впливу діяльності регулятора на якість правового регулювання.

Досліджено інституційні проблеми функціонування ринків капіталу України крізь призму впливу фактичної діяльності регулятора на якість правового регулювання та рівень правової визначеності. Зосереджено увагу на дисбалансі між формально закріпленими повноваженнями Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та практикою їх реалізації, що проявляється у домінуванні нормотворчої функції над завданнями розвитку ринку та ефективного наглядового стимулювання. Встановлено, що чинна система оцінювання ефективності регулятора переважно базується на кількісних індикаторах нормотворчої діяльності, які не відображають фактичного стану розвитку ринку капіталу, зокрема рівня ліквідності, інвестиційної активності та динаміки інституційних інвесторів. Доведено, що така модель оцінювання формує стимул до зростання формалізованої регуляторної активності та не забезпечує належного зв'язку між результативністю регулятора і якісними характеристиками функціонування ринку. Проаналізовано проблему нестабільності нормативно-правового середовища, яка проявляється у частих і фрагментарних змінах законодавства та недостатній системності правового регулювання. Окрему увагу приділено практиці застосування різних форм регуляторних роз'яснень. Досліджено вплив зазначених чинників на розвиток окремих сегментів ринку капіталу, зокрема інститутів спільного інвестування та ринку деривативів, а також на формування податкових і регуляторних ризиків. Наголошено на значенні правової визначеності для ефективного застосування норм кримінального права у сфері протидії маніпулюванню ринком та незаконному використанню інсайдерської інформації. Зроблено висновок, що існуюча модель регулювання характеризується регуляторною волатильністю, фрагментарністю та недостатнім рівнем узгодженості правових підходів, що негативно впливає на передбачуваність функціонування ринку капіталу. Обґрунтовано необхідність удосконалення законодавчого визначення функцій регулятора, підвищення якості правотворчої діяльності та унормування практики надання роз'яснень з метою забезпечення стабільності та системності правового середовища.

Ключові слова: регулювання ринків капіталу, кримінально-правові норми, регулятор ринків капіталу, інсайдерська інформація, імплементація права ЄС, зловживання ринком.

Shyshkov S.E., Zhivova U.V. Institutional problems of capital markets functioning in the context of the influence of the regulator's activities on the quality of legal regulation.

Examines the institutional problems of the functioning of the capital markets of Ukraine through the prism of the influence of the actual activities of the regulator on the quality of legal regulation and the level of legal certainty. The focus is on the imbalance between the formally established powers of the National Securities and Stock Market Commission and the practice of their implementation, which is manifested in the dominance of the rule-making function over the tasks of market development and effective supervisory stimulation. It

is established that the current system for assessing the effectiveness of the regulator is mainly based on quantitative indicators of rule-making activity, which do not reflect the actual state of development of the capital market, in particular the level of liquidity, investment activity and dynamics of institutional investors. It is proven that such an assessment model forms an incentive for the growth of formalized regulatory activity and does not provide a proper connection between the effectiveness of the regulator and the qualitative characteristics of the functioning of the market. The problem of instability of the regulatory environment, which is manifested in frequent and fragmentary changes in legislation and insufficient systematicity of legal regulation, is analyzed. Particular attention is paid to the practice of applying various forms of regulatory clarifications. The impact of these factors on the development of individual segments of the capital market, in particular collective investment institutions and the derivatives market, as well as on the formation of tax and regulatory risks, is studied. The importance of legal certainty for the effective application of criminal law in the field of countering market manipulation and illegal use of insider information is emphasized. The conclusion is made that the existing regulatory model is characterized by regulatory volatility, fragmentation and an insufficient level of coherence of legal approaches, which negatively affects the predictability of the functioning of the capital market. The need to improve the legislative definition of the regulator's functions, improve the quality of law-making activities and standardize the practice of providing clarifications in order to ensure the stability and consistency of the legal environment is substantiated.

Key words: capital market regulation, criminal law norms, capital market regulator, insider information, implementation of EU law, market abuse.

Постановка проблеми. Інституційні проблеми ринків капіталу в контексті впливу фактичної діяльності регулятора на якість правового регулювання становлять складний багатовимірний феномен, що охоплює як недоліки організаційно-правової природи, так і дисфункції правозастосовної практики. У сучасних умовах трансформації фінансової системи особливої актуальності набуває питання відповідності між формально закріпленими повноваженнями регулятора та реальною ефективністю їх реалізації.

Однією з ключових проблем є недостатній рівень інституційної спроможності регулятора, що проявляється у залежності від політичних чинників, обмеженості ресурсного забезпечення та недостатній розвиненості аналітичних і наглядових інструментів, що, як наслідок, зумовлює зниження якості регуляторних рішень і ускладнює належне виконання функцій контролю та нагляду за учасниками ринків капіталу [1]. Крім того, суттєвим аспектом є дисбаланс між нормативно визначеними функціями регулятора та фактичною практикою їх реалізації. Проблемною залишається і якість правового регулювання ринків капіталу.

Наразі у діяльності регулятора ринків капіталу в Україні значне місце займає активність з виконання не властивих йому функцій, що, у свою чергу, утворює широке коло питань щодо частоті зміни норм законодавства, визначеності понять, застосовуваних у інтерпретації норм про ринки капіталу. Відповідно, широке поле дисфункцій в діях регулятора та утворення невизначеності щодо понять та інструментів тощо позначається на якості розуміння кримінально-правових норм щодо захисту ринку. Таким чином, основна проблематика полягає у наявності розриву між нормативною конструкцією регулювання ринків капіталу та реальною практикою діяльності регулятора, що зумовлює зниження якості правового регулювання, обмежує ефективність функціонування ринку та негативно впливає на рівень довіри інвесторів. Вирішення зазначених проблем потребує комплексного підходу, спрямованого на зміцнення інституційної спроможності регулятора, підвищення якості правотворчості та забезпечення ефективного правозастосування.

Метою дослідження є аналіз інституційних і правових чинників формування правової невизначеності на ринках капіталу України, зокрема внаслідок нормотворчої та роз'яснювальної діяльності регулятора, а також оцінка їх впливу на правозастосування, включно зі сферою кримінально-правового захисту ринків капіталу; обґрунтування необхідності вдосконалення законодавчого регулювання функцій регулятора та узгодження підходів різних державних органів щодо статусу фінансових інструментів.

Стан опрацювання проблематики. Питання забезпечення правової визначеності та ефективності регулювання ринків капіталу є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед українських дослідників значний внесок у розробку проблематики правового регулювання фінансових ринків, інституційної ролі державних регуляторів та розвитку ринків капіталу зробили, зокрема, С.С. Арутюнян, Т.І. Батракова, І.Б. Бураковський, О.В. Дзюблюк,

О.В. Костюченко, О.О. Кучер, В.М. Лагутін, Т.В. Мельник, М.В. Стецько та інші, у зарубіжній науці ці питання розроблялися у працях E. Fama, M. Jensen, R. La Porta, F. Allen, D. Carvajal, а також фахівців Світового банку, МВФ і IOSCO, які зосереджуються на проблемах ефективності регулювання фінансових ринків, ролі інформаційної прозорості, захисту інвесторів та інституційної якості регуляторного середовища. Разом з тим, недостатньо дослідженими залишаються питання щодо впливу підзаконного регулювання та роз'яснювальної практики регулятора на правову визначеність, а також їх взаємодія з нормами податкового та кримінального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Функціональна орієнтація регулятора ринків капіталу – Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) – переважно на здійснення законо- та нормотворчої діяльності, на відміну від активної взаємодії з учасниками ринку та стимулювання як інституційного розвитку, так і кількісного зростання ринку, певною мірою має об'єктивне підґрунтя.

Зазначена тенденція зумовлена тим, що саме кількісні показники розроблених і погоджених нормативно-правових та інших документів закріплені як ключові індикатори результативності діяльності регулятора у паспортах бюджетних програм, фактично виступаючи критеріями державної оцінки ефективності використання бюджетних коштів [2]. Разом з тим, домінування такого підходу до оцінювання діяльності регулятора зумовлює виникнення низки інституційних ризиків і чинить вплив на загальний рівень правової визначеності, зокрема у питаннях змісту правових категорій, статусу та обсягу повноважень як самого регулятора, так і учасників ринку капіталу.

Аналіз результатів оцінювання ефективності бюджетної програми за 2025 рік свідчить про формально високі показники діяльності: зафіксовано 37 результативних індикаторів, більшість із яких мають тенденцію до перевиконання. Зокрема, за умови планового показника у вигляді супроводження розгляду 8 законопроектів, фактично забезпечено супровід 12; розроблено 52 нормативно-правові акти замість запланованих 37; спостерігається зростання кількості виданих ліцензій, надходжень до бюджету у вигляді мита за реєстрацію випусків цінних паперів, а також значні обсяги опрацьованої звітності та інформаційних повідомлень від учасників ринку. Загальна кількість прийнятих рішень і постанов регулятора щодо схвалення проєктів нормативно-правових і технічних актів, погодження документів учасників ринку та їх ключового персоналу, а також коригування планів нормотворчої діяльності перевищила 1,5 тисячі. Сукупність таких показників формує уявлення про високий рівень ефективності діяльності регулятора та може слугувати обґрунтуванням необхідності збільшення бюджетного фінансування, а в перспективі – запровадження додаткових фінансових механізмів за рахунок внесків суб'єктів регулювання [3].

Разом із тим, детальний аналіз зазначених індикаторів виявляє їх обмежену релевантність щодо оцінки реальної ефективності функціонування ринку капіталу. Зокрема, показники реєстрації випусків цінних паперів не диференціюються за критеріями публічності чи їх зв'язку з державним сектором економіки, що унеможливує визначення обсягів фактично залучених інвестицій у приватний сектор. Аналогічно, кількість виданих ліцензій не відображає загальної динаміки професійних учасників ринку, чисельність яких демонструє тенденцію до скорочення. Регулятор не бажає пов'язувати свою ефективність ані з ознаками ринкової ліквідності, ані з динамікою активів інституційних інвесторів (ІСІ та НПФ) та доступного інвесторам надійного та ліквідного фінансового інструментарію, ані з будь-якими кількісними ознаками інтеграції України з міжнародними ринками. При тому, що деякі з них (зокрема активи публічних ІСІ та НПФ або міжнародна класифікація українського фондового ринку) входили до складу державних стратегій та програм розвитку фінансового сектору [4].

Однак повернемося до того, чи дійсно настільки ефективною є нормотворча робота НКЦПФР та чи можна її оцінювати лише кількістю законодавчих та нормативних змін?

Порівняльний аналіз динаміки внесення змін до нормативно-правових актів у сфері ринків капіталу свідчить про значно вищу інтенсивність законодавчих трансформацій в Україні порівняно з державами Європейського Союзу (рис. 1). Така тенденція відображає динамічність та нестабільність національного правового середовища. Зокрема, у межах правового регулювання Європейського Союзу зміни до Директиви про ринки фінансових інструментів у період 2014-2017 років вносилися із середньою періодичністю один раз на два роки, тоді як у 2018-2025 роках частота оновлення зросла до приблизно 1,25-1,5 рази на рік [5; 6]. В Україні зміни до профільного Закону про ринки капіталу вносилися у 2022 понад 9 разів, у період дії воєнного стану середньорічна кількість змін зросла з 2 у 2014-2017 рр. до 5,25.

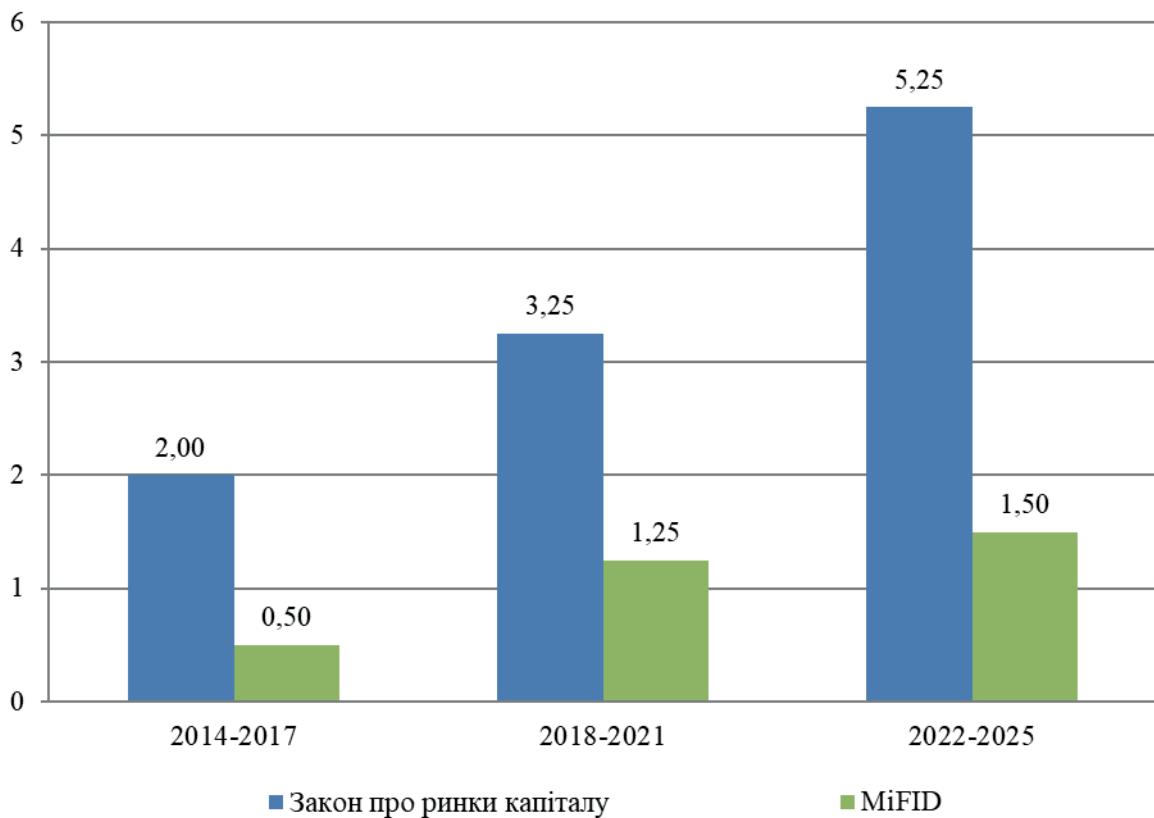

Рис. 1. Середньорічна кількість змін до базових законодавчих актів у сфері ринків капіталу в Україні та ЄС, 2014-2025.

Як бачимо, зазначені відмінності свідчать про нестабільність нормативно-правового регулювання в Україні, що може негативно впливати на передбачуваність правового середовища, ускладнювати правозастосування та стримувати розвиток ринку капіталу.

Водночас, підвищена інтенсивність нормотворчості не завжди корелює з підвищенням якості правового регулювання, що актуалізує необхідність оптимізації законодавчої політики з урахуванням принципів стабільності та системності.

Зрозуміло, що така мінливість правової основи негативно позначається на учасниках ринку. Але чи стають законодавчі норми за наслідком змін хоча б більш точними та зрозумілими? Навряд чи.

Показовим прикладом впливу нормотворчої діяльності на фактичний стан ринків капіталу є зміна редакції та назви профільного законодавства у 2020 році, яка передувалася тривалим (понад п'ять років) обговоренням і позиціонувалася як крок до підвищення якості правового регулювання обігу деривативних контрактів, а також розширення доступного фінансового інструментарію для учасників ринку.

На сьогодні, у порівнянні з ситуацією 2020 року, можна констатувати фактичне згортання організованого строкового ринку, зокрема:

1) навіть епізодичні торги ф'ючерсами та опціонами на фондових біржах припинилися, а на товарних біржах так і не розпочалися; організований строковий ринок існує лише у вигляді торгів валютними свопами виключно між банками;

2) торговий репозиторій, де мали обліковуватися позабіржові деривативні контракти, до сьогодні не створено;

3) учасники операцій з деривативами, що проводяться поза організованими ринками капіталу (статистика яких практично відсутня) стикаються з мінливою позицією НКЦПФР щодо особливостей вчинення та бухгалтерського обліку таких правочинів.

Позиція регулятора формується та доводиться до відома учасників ринку не лише через офіційні роз'яснення, що приймаються у формі рішень чи постанов та мають чітко визначений пра-

вовий статус і загальнодоступний характер. Досить поширеною є практика надання індивідуальних роз'яснень методологічного характеру, які адресуються окремим суб'єктам звернення та інколи містять взаємосуперечливі підходи, що зумовлює застереження щодо їх обмеженого застосування. Крім того, позиція регулятора може транслюватися через повідомлення на офіційному веб сайті, спільні інформаційні проєкти із засобами масової інформації у сфері підвищення фінансової грамотності, а також публічні виступи його представників, зокрема під час семінарів та інших заходів, що ускладнює визначення їх юридичної природи та обов'язковості. За таких умов учасники ринку фактично змушені орієнтуватися на сформовану практику позиціонування регулятора, самотійно оцінюючи її узгодженість та потенційні правові ризики, у тому числі в межах професійних об'єднань.

Наразі одними з найбільш постраждалих від регуляторного креативу є:

1) інститути спільного інвестування (бо їх більше за всіх інших учасників ринку загалом узятих, а механізм їх інвестицій є найбільш розгалуженим);

2) особи, зацікавлені у здійсненні операцій з деривативами, адже вони все ще є для багатьох учасників ринку недостатньо звичними, але є істотний попит на операції з метою хеджування ризиків, коло та ступінь яких під час війни лише зросли.

Для прикладу, можна визначити такий кейс правової невизначеності щодо операцій на ринках капіталу, як можливість розглядати платіж, пов'язаний з укладенням деривативного контракту, як безоплатно отриманий актив, що призводить до втрати ІСІ за таким активом права на податкову пільгу, адже такі активи пропонується не відносити до коштів спільного інвестування.

Особливістю операцій з деривативами є можливість отримання однією зі сторін правочину коштів в якості премії (винагороди, плати за укладення) в період, що передує виконанню зобов'язань за деривативом.

При цьому, за наслідком такого платежу не обов'язково виникає зустрічна оплата. Причини: для сторони, яка сплатила премію (винагороду, плату за укладення), може виявитися економічно не вигідним вимагати від особи, що отримала такий платіж, виконання зобов'язань; не сталася подія, що була умовою виконання зобов'язань за деривативом; укладено інший правочин, який змінює відповідні права та зобов'язання, тощо.

За відсутності чіткої та послідовної регуляторної позиції існує ймовірність фіскального тлумачення таких платежів як безоплатно отриманих активів, що створює додаткові податкові ризики для учасників ринку. Це, у свою чергу, негативно впливає на розвиток сегмента деривативів і загалом стримує розширення фінансового інструментарію на ринках капіталу.

При цьому, у п 14.1.13 ст. 14 Кримінального процесуального кодексу України визначене поняття безоплатно наданих товарів, робіт, послуг, яке не передбачає грошову або іншу компенсацію вартості. Це відрізняє такі операції від операцій з деривативами, які, зазвичай, передбачають компенсацію вартості у тій чи іншій формі та/або за певних умов [7].

Позиція Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, до компетенції якої належить регулювання діяльності інститутів спільного інвестування та визначення особливостей здійснення операцій з деривативними контрактами, характеризується певною мінливістю та відсутністю послідовності. Для прикладу, у 2023 р. на офіційному веб сайті НКЦПФР були оприлюднені матеріали, відповідно до яких за окремими видами деривативних контрактів, зокрема форвардними, не передбачалася можливість встановлення премій чи винагород за їх укладення [8].

І лише у 2025 році було прийнято узагальнене роз'яснення щодо застосування окремих положень законодавства про інститути спільного інвестування, яке фактично закріпило інший підхід, відмінний від раніше висловлених позицій, а також від практики індивідуальних податкових консультацій контролюючих органів, допускаючи можливість встановлення винагороди або плати за укладення для різних видів деривативів, а не виключно для опціонів [9].

Крім того, дискусійним залишається питання правових механізмів обігу деривативних контрактів, зокрема можливості їх передачі виключно шляхом укладення договору про заміну сторони. При цьому висловлюється позиція щодо неможливості використання після 30 червня 2021 року договорів купівлі-продажу для досягнення такого правового результату, незважаючи на наявність прямої норми законодавства про ринки капіталу (п. 16 ч. 1 ст. 2), яка передбачає можливість застосування інших договорів, наслідком яких є заміна сторони у деривативному контракті.

Зазначена правова невизначеність у підходах державних органів обмежує практичне використання деривативних інструментів як інститутами спільного інвестування, так і іншими категорі-

ями інвесторів, стримує інвестиційну активність та зводить до мінімуму можливості хеджування ризиків, що є особливо актуальним в умовах підвищеної економічної нестабільності та воєнного стану.

У контексті кримінально-правового регулювання важливого значення набуває точність і визначеність базових категорій функціонування ринків капіталу. Зокрема, кримінальне законодавство (стаття 222¹ КК України) встановлює відповідальність за дії, що мають ознаки маніпулювання на організованих ринках, під якими розуміються, серед іншого, операції або дії, що створюють оманливі сигнали щодо попиту, пропозиції чи ціни фінансових інструментів, впливають на їх встановлення на штучному рівні, здійснюються із застосуванням обману або супроводжуються поширенням недостовірної інформації чи маніпулюванням бенчмарками [10]. Водночас, відповідно до ст. 152 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», такі дії не визнаються правопорушенням за умови їх здійснення на законних підставах та відповідності усталеній ринковій практиці [5].

Окремо криміналізовано незаконне використання інсайдерської інформації. Зокрема, ст. 232¹ КК України заборонено незаконне використання інсайдерської інформації. Згідно ч. 1 ст. 146 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» інсайдерська інформація – непублічна інформація, що прямо або опосередковано стосується фінансових інструментів, емітентів або товарних деривативів і здатна істотно вплинути на їх ціну. До такої інформації також відносяться, зокрема, дані про невиконані заявки та котирування клієнтів, а також проміжні результати процесів, що відповідають критеріям інсайдерської інформації [5].

Як бачимо, ефективність застосування норм кримінального законодавства у сфері ринків капіталу безпосередньо залежить від рівня правової визначеності відповідних категорій, зокрема щодо ознак маніпулювання, критеріїв встановлення аномального чи штучного рівня цін, змісту фінансових інструментів, достовірності інформації та меж допустимої ринкової практики. Недостатня визначеність зазначених понять може ускладнювати належну кваліфікацію правопорушень та негативно впливати на правозастосовну практику.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що на сьогодні система регулювання ринків капіталу в Україні характеризується домінуванням формально-кількісних критеріїв оцінювання ефективності діяльності регулятора, що не забезпечує належного зв'язку з фактичним рівнем розвитку ринку. Показники нормотворчої активності та адміністративних рішень не корелюють із ключовими ринковими індикаторами, такими як ліквідність, розвиток інституційних інвесторів та інтеграція у міжнародні ринки. Встановлено наявність підвищеної регуляторної волатильності, яка проявляється у частих змінах законодавства та нестабільності правового середовища, що знижує передбачуваність регулювання та ускладнює правозастосування. При цьому зростання кількості нормативних змін не забезпечує підвищення якості правового регулювання. У сфері кримінально-правового регулювання ефективність застосування норм щодо маніпулювання ринком та інсайдерської інформації залежить від чіткості правових дефініцій, недостатність яких ускладнює правозастосування.

Зазначені проблемні аспекти створюють широке поле правової невизначеності, яке позначається на усіх поняттях та аспектах функціонування ринків капіталу. Йдеться, зокрема, про невизначеність правового статусу фінансових інструментів та учасників ринку, особливості їх оподаткування, а також про фрагментарність і часту змінюваність нормативного регулювання. Додатковим чинником є нестабільність термінологічного апарату та зміщення акцентів регуляторної діяльності з класичного регулювання ринку на надмірну участь у нормотворчих процесах. У сукупності це посилює правову невизначеність і ускладнює тлумачення норм, у тому числі тих, що мають значення для кримінально-правового захисту ринків капіталу.

З огляду на це, доцільним видається законодавче обмеження надмірної участі регулятора ринків капіталу у невласливих йому формах нормотворчої активності, а також упорядкування практики надання роз'яснень, які не мають статусу нормативно-правових актів, але впливають на зміст правозастосування. Окремо необхідно забезпечити їх узгодженість із підходами органів податкового адміністрування щодо статусу та правового режиму фінансових інструментів. Реалізація таких заходів сприятиме зменшенню рівня правової невизначеності та підвищенню узгодженості регуляторного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ринок капіталів в Україні: проблеми та перспективи розвитку: навчальний посібник / за ред. С.С. Арутюнян. Одеса: Атлант, 2017. 149 с.

2. Батракова Т.І., Пікалова А.М. Інтеграція України у світовий ринок капіталу: проблеми та перспективи. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 707–710. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/119.pdf.
3. Результати оцінки ефективності бюджетної програми за 2025 рік КПКВК 6151010. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=91930348>.
4. Стецько М.В. Ринок капіталів у фінансуванні підприємств: сучасний стан і тенденції розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 345 с.
5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
6. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 (MIFID II). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0065>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17.
8. Про інститути спільного інвестування: постанова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.07.2025р. № 09/21/2610/K01. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KL250669>.
9. Роз'яснення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо застосування деяких положень Закону України «Про інститути спільного інвестування» стосовно операцій з активами ICI. 23.07.2025. URL: <https://www.uaib.com.ua/aktual-kua/new-ici/roz-yasnennya-nkcpfr-shchodo-stosovno-operaciy-z-aktivami-isi>.
10. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації: 10.05.2026

© Шижков С.Є., Живова Ю.В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0